

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/177/2008

WYPOCZYNEK POZA MIEJSCEM ZAMIESZKANIA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

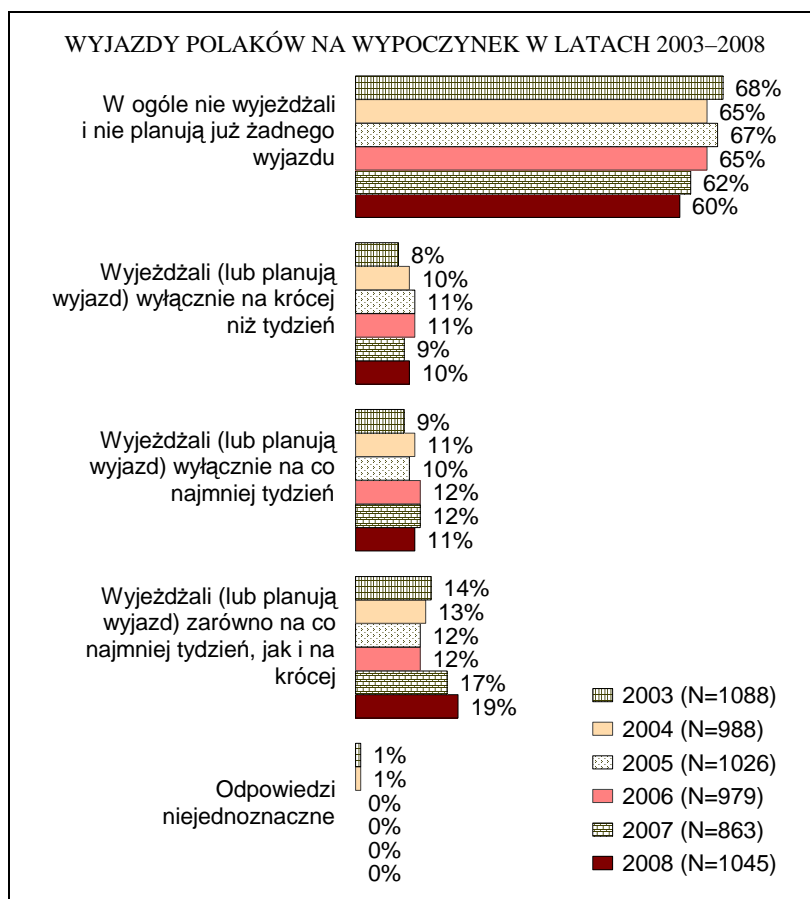
WARSZAWA, LISTOPAD 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

- ❑ W tym roku, podobnie jak w ubiegłym, Polacy mieli nieco większe niż w latach 2003–2006 szanse na wypoczynek. W celach rekreacyjnych wyjechało poza miejsce zamieszkania dwie piąte dorosłych (40%), w tym 19% było zarówno na dłuższym wyjeździe – co najmniej tygodniowym, jak i na krótszym niż 7-dniowy, 11% wypoczywało wyłącznie w czasie dłuższego pobytu poza domem, a 10% było tylko na krótkiej eskapadzie.
- ❑ W latach 2003–2008 większość dorosłych w ogóle nie wyjeżdżała na wypoczynek (w tym roku – 60%). Najważniejszą przeszkodę stanowił, ich zdaniem, brak pieniędzy.

- ❑ Tegoroczny wypoczynek osób wyjeżdżających trwał średnio 16,5 dnia (w przeliczeniu na statystycznego dorosłego – 6,5).
- ❑ W 2008 roku 25% dorosłych wypoczywało tylko na wyjeździe krajowym, 8% było zarówno w kraju, jak i za granicą, a 6% – wyłącznie za granicą. Od ubiegłego roku przybyło osób wybierających zagraniczne wojaże (o 4 punkty).

Podstawowym warunkiem regeneracji sił psychicznych i fizycznych człowieka jest zmiana środowiska społecznego i ekologicznego, czyli wyjazd poza miejsce zamieszkania. Dla zdrowia ważne jest także to, jak długo trwa wypoczynek poza domem. Dlatego staramy się dowiedzieć od ankietowanych¹, czy w ciągu ostatniego roku wyjeżdżali w celach rekreacyjnych na co najmniej tydzień (co byłoby optymalne) lub choćby na krótsze, kilkudniowe eskapady. Próbuje też ustalić, ile dni spędzili na wypoczynku poza domem oraz gdzie regenerowali swoje siły – w kraju czy za granicą. Ponadto szukamy odpowiedzi na pytanie, dlaczego wielu Polaków w ogóle nie wyjeżdża na wypoczynek poza miejsce zamieszkania.

ILE OSÓB WYJEŹDŻA W CIĄGU ROKU NA WYPOCZYNEK?

Wyniki naszych wieloletnich badań – prowadzonych niemal od początku przemian ustrojowych – ukazują, że stosunkowo niewielka grupa Polaków wyjeżdża w celach rekreacyjnych poza miejsce zamieszkania na co najmniej tydzień. Zdecydowana większość nie ma szans na tego typu regenerację sił psychicznych i fizycznych.

Tabela 1

Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) na co najmniej tygodniowy wypoczynek?***	Wskazania respondentów według terminów badań*															
	'92	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08
	w procentach															
Nie i nie przewiduję w tym roku wyjazdu	79	78	76	73	71	73	71	72	75	74	77	75	78	76	71	69
Dotychczas nie, ale planuję wyjazd jeszcze w tym roku	3	2	2	2	3	3	3	3	3	1	1	2	1	1	2	1
Tak	18	20	22	25	27	24	26	24	22	25	22	23	21	23	27	29
* W latach 1992–2001 badania przeprowadzaliśmy we wrześniu, w roku 2002 – w październiku, a w latach 2003–2008 w listopadzie																
** W latach 2003–2008 zadawano zmodyfikowane pytanie – dokładną jego treść przedstawiono w tabeli 2																

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (222) zrealizowano w dniach 6–12 listopada 2008 roku na liczącej 1050 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

W celu uzyskania pełniejszego obrazu wypoczynku Polaków począwszy od 2003 roku zadajemy ankietowanym bardziej szczegółowe pytania na ten temat.

Tabela 2

Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na co najmniej tygodniowy wypoczynek ?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XI '03 N=1088	XI '04 N=988	XI '05 N=1026	XI '06 N=979	XI '07 N=863	XI '08 N=1045
	w procentach					
Nie wyjeżdżał(a)m i nie przewiduję w tym roku takiego wyjazdu	77	75	78	76	71	69
Dotychczas nie wyjeżdżał(a)m , ale planuję taki wyjazd jeszcze w tym roku	1	2	1	1	2	1
Wyjeżdżał(a)m, ale nie planuję już takiego wyjazdu w tym roku	18	20	18	20	24	24
Wyjeżdżał(a)m i planuję jeszcze taki wyjazd w tym roku	4	3	3	3	3	5
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	1

Tabela 3

Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na krótszy niż tygodniowy wypoczynek ?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XI '03 N=1088	XI '04 N=988	XI '05 N=1026	XI '06 N=979	XI '07 N=863	XI '08 N=1045
	w procentach					
Nie wyjeżdżał(a)m i nie przewiduję w tym roku takiego wyjazdu	78	77	78	77	74	70
Dotychczas nie wyjeżdżał(a)m, ale planuję taki wyjazd jeszcze w tym roku	2	4	3	3	2	3
Wyjeżdżał(a)m, ale nie planuję już takiego wyjazdu w tym roku	12	12	13	12	17	16
Wyjeżdżał(a)m i planuję jeszcze taki wyjazd w tym roku	7	7	6	8	7	10
Trudno powiedzieć	1	1	0	0	0	1

Z tegorocznych deklaracji wynika, że na **dłuższy wypoczynek – trwający co najmniej tydzień** – wyjechała ponad jedna czwarta dorosłych (29%, w tym 24% nie planuje już więcej wyjazdów, a 5% zamierza jeszcze wyjechać). Zdecydowana większość badanych (70%) nigdzie nie wyjeżdżała na tak długo w celach rekreacyjnych (w tym 69% nie przewiduje już w tym roku takiego wyjazdu, a 1% ma jeszcze tego typu plany). Z perspektywy ostatnich sześciu lat widać, że w tym roku, podobnie jak w ubiegłym, Polacy mieli nieco większe niż wcześniej szanse na dłuższy wypoczynek poza domem.

Okazuje się, że w tym roku zdecydowana większość ankietowanych (73%, od ubiegłego roku spadek o 3 punkty) nie wyjeżdżała również na **wypoczynek krótszy niż tygodniowy** (w tym 70% nie planuje już takiego wyjazdu, a 3% ma zamiar to uczynić jeszcze w tym roku). Na krótkiej eskapadzie była ponad jedna czwarta respondentów (26%, w tym

16% nie zamierza już więcej wyjeżdżać, a 10% ma jeszcze tego typu plany). Z porównań wynika, że w ostatnich dwóch latach Polacy wyjeżdżali na krótki wypoczynek nieco częściej niż w latach 2003–2006.

Podobnie jak w ubiegłych latach, kilkudniowe wypadki na wypoczynek były przede wszystkim udziałem osób, które wyjeżdżały na dłużej, nie zaś tych, które nie miały takiej możliwości i dla których krótki pobyt poza domem prawdopodobnie byłby dużą atrakcją i choćby namiastką prawdziwego wypoczynku. Natomiast ci, którzy nie mieli okazji do regeneracji sił na dłuższym wyjeździe, w zdecydowanej większości również nie mieli szans na krótką eskapadę.

Tabela 4

Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na co najmniej tygodniowy wypoczynek?	Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na krótszy niż tygodniowy wypoczynek?			
	Nie wyjeżdżał(a) i nie planuje	Nie wyjeżdżał(a), ale planuje	Wyjeżdżał(a) i nie planuje	Wyjeżdżał(a) i planuje
	w procentach			
Nie wyjeżdżał(a) i nie planuje	86	2	9	3
Nie wyjeżdżał(a), ale planuje	37	34	0	29
Wyjeżdżał(a) i nie planuje	36	4	38	19
Wyjeżdżał(a) i planuje	31	4	10	55
Pominięto odpowiedzi <i>trudno powiedzieć</i>				

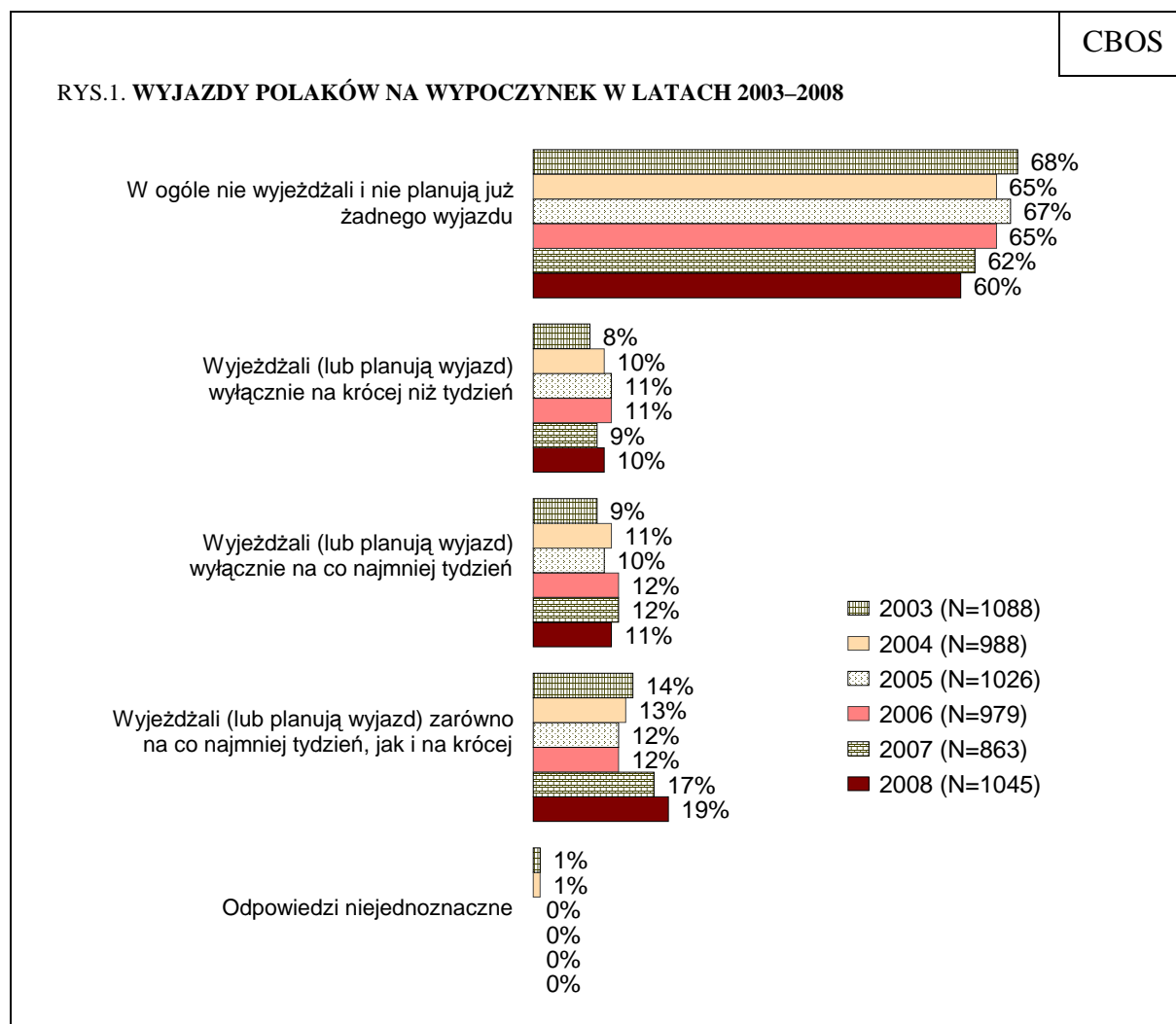
Z korelacji odpowiedzi na oba omawiane pytania wyłania się pełny obraz tegorocznych wyjazdów – dłuższych i krótszych. Dla uproszczenia analiz przyjmujemy, że wyjazdowe plany respondentów na najbliższe tygodnie są na tyle realne, iż możemy dołączyć je do deklaracji dotyczących wyjazdów, które już miały miejsce.

Tabela 5

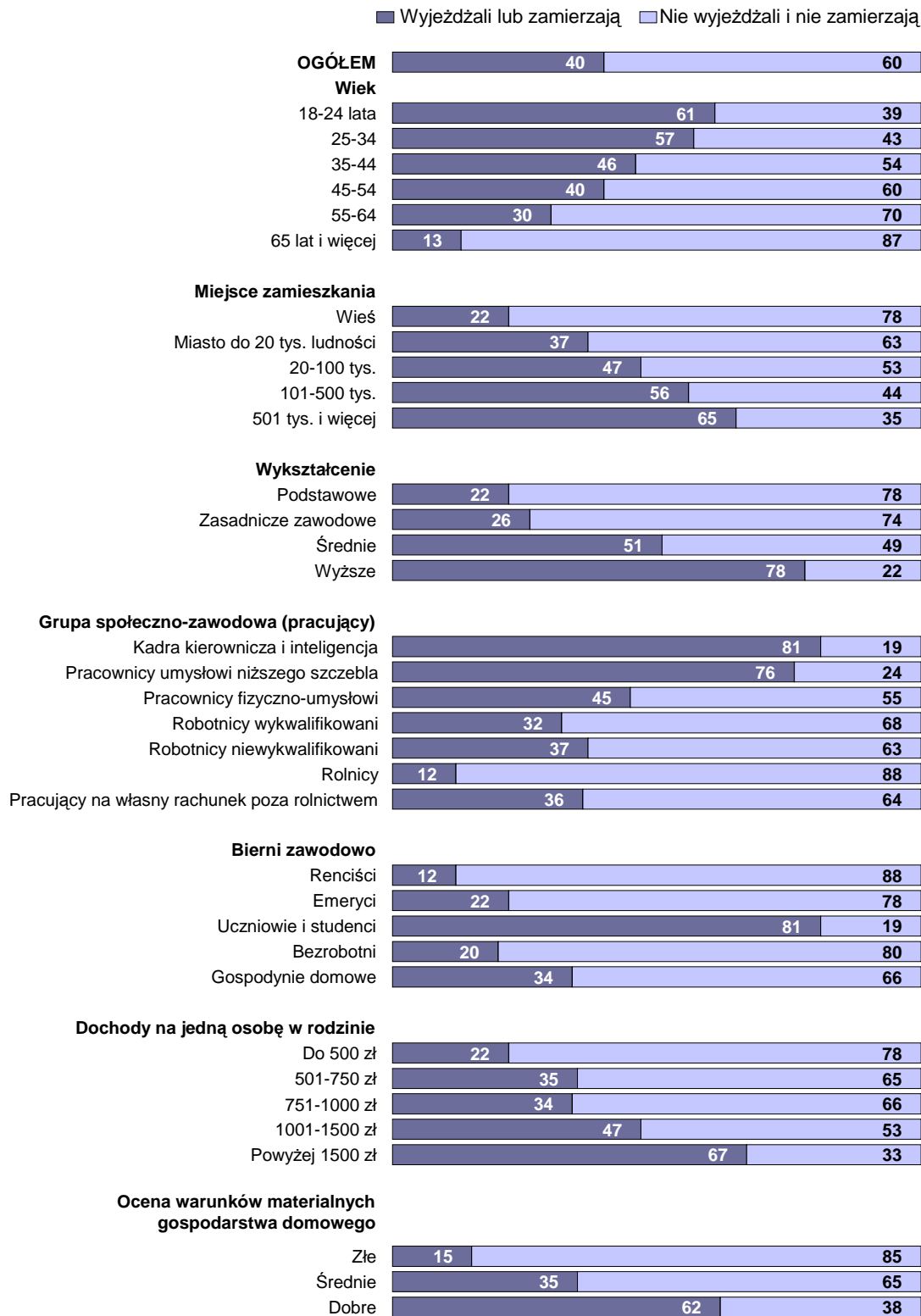
Wyjazdy Polaków na wypoczynek	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XI '03 N=1088	XI '04 N=988	XI '05 N=1026	XI '06 N=979	XI '07 N=863	XI '08 N= 1045
	w procentach					
W ogóle nie wyjeżdżali i nie planują już żadnego wyjazdu	68	65	67	65	62	60
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) wyłącznie na krócej niż tydzień	8	10	11	11	9	10
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) wyłącznie na co najmniej tydzień	9	11	10	12	12	11
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) zarówno na co najmniej tydzień, jak i na krócej	14	13	12	12	17	19
Odpowiedzi niejednoznaczne	1	1	0	0	0	0

Bilans tegorocznego wypoczynku przedstawia się następująco: **poza domem wypoczywało dwie piąte dorosłych (40%), w tym jedna piąta (19%) wyjeżdżała zarówno na dłuższy, jak i na krótszy pobyt, co dziewiąty badany (11%) był wyłącznie na dłuższym, co najmniej tygodniowym wyjeździe, a co dziesiąty (10%) – tylko na eskapadzie krótszej niż tydzień. Większość Polaków (60%) w ogóle nie wyjeżdżała na wypoczynek poza miejsce zamieszkania.**

W całym okresie objętym badaniami (lata 2003–2008) utrzymuje się taki niekorzystny obraz wypoczynku Polaków. Widać jednak, że w ostatnich dwóch latach sytuacja w tym względzie nieco się poprawiła – zmalał odsetek badanych w ogóle niewypoczywających poza domem, przybyło natomiast tych, którzy wyjeżdżali zarówno na dłuższy, jak i na krótszy wypoczynek. Można uznać, że tegoroczny bilans wypoczynku jest najlepszy w ostatnim sześcioleciu.

RYS. 2. ODSETKI BADANYCH DEKLARUJĄCYCH, ŻE W 2008 ROKU WYJEŹDŹALI LUB JESZCZE ZAMIERZAJĄ WYJECHAĆ NA WYPOCZYNEK ORAZ TYCH, KTÓRZY NIE WYJEŹDŹALI I NIE MAJĄ TAKICH PLANÓW (WEDŁUG CECH SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNYCH)

Wypoczynek poza miejscem zamieszkania to dobro, do którego dostęp jest w Polsce bardzo silnie zróżnicowany społecznie. Szanse na tego typu regenerację sił zależą od wieku badanych, ich położenia społecznego i materialnego oraz sytuacji życiowej (wyznaczonej przez bycie bezrobotnym, emerytem czy rencistą), a także od wielkości miejsca zamieszkania. Im starsi są badani oraz im gorsze jest ich położenie społeczne (niższy poziom wykształcenia, gorsza pozycja zawodowa, gorsza sytuacja materialna gospodarstwa domowego, niższe dochody na osobę w rodzinie), a także im mniejsza, mniej zurbanizowana miejscowość, w której mieszkają, tym rzadziej wyjeżdżają w celach wypoczynkowych poza miejsce zamieszkania. Należy przy tym podkreślić, że tak znaczne zróżnicowanie szans w tej dziedzinie utrzymuje się w całym okresie objętym badaniami.

O skali nierówności społecznych w tej dziedzinie świadczy fakt, że w tym roku poza domem na dłuższym lub krótszym wyjeździe najrzadziej wypoczywali przedstawiciele grup najsłabszych społecznie: renciści, rolnicy (po 12%), ludzie najstarsi – w wieku 65 lat i więcej (13%), żyjący w złych warunkach materialnych (15%). Do grona najbardziej upośledzonych pod tym względem należy zaliczyć także bezrobotnych (20%), badanych o najniższych dochodach – nieprzekraczających 500 zł na osobę w rodzinie, mających wykształcenie podstawowe, emerytów, mieszkańców wsi (po 22%).

Z dobrodziejstw zmiany otoczenia korzystała natomiast większość ankietowanych z grup znajdujących się w dobrym położeniu społecznym, przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz uczniów i studentów² (po 81%), respondentów z wyższym wykształceniem (78%), pracowników umysłowych niższego szczebla (76%), najlepiej sytuowanych – o dochodach miesięcznych powyżej 1500 zł na osobę w rodzinie (67%), mieszkańców wielkich miast (65%), żyjących w dobrych warunkach materialnych (62%) oraz ogółu młodzieży w wieku od 18 do 24 lat (61%).

CZAS SPĘDZONY NA WYPOCZYNKU POZA DOMEM

Z deklaracji osób regenerujących swoje siły na wyjazdach wynika, że ich wypoczynek trwał w tym roku średnio szesnaście i pół dnia (**16,5**).

² Z naszych badań wynika, że szanse uczniów na wypoczynek poza miejscem zamieszkania są bardzo silnie zróżnicowane społecznie. Zob. komunikat CBOS „Wakacje 2008 – wyjazdy wakacyjne i praca zarobkowa dzieci i młodzieży szkolnej”, październik 2008 (oprac. A. Cybulska).

Tabela 6

Ile dni w sumie trwał lub będzie trwał Pana(i) tegoroczny wypoczynek?	Odsetki wskazań respondentów, którzy w tym roku wyjeżdżali lub planują wyjazd na co najmniej tygodniowy lub krótszy wypoczynek					
	XI '03 N=344	XI '04 N=341	XI '05 N=333	XI '06 N=341	XI '07 N=324	XI '08 N=415
1 dzień	0	0	0	0	1	1
2 dni	3	3	2	2	3	2
3 dni	3	5	9	8	7	6
4 dni	3	6	7	4	5	5
5 dni	4	5	4	4	3	6
6 dni	3	2	3	3	2	3
7 dni	7	7	10	6	6	10
Od 8 do 14 dni	27	26	26	30	28	31
Od 15 do 21 dni	16	18	16	17	18	18
Od 22 do 30 dni	16	13	10	9	10	10
Powyżej 30 dni	11	7	10	9	8	8
Trudno powiedzieć	6	8	3	8	9	0
Średnia liczba dni spędzonych na wypoczynku poza miejscem zamieszkania	19,8	16,6	18,3	16,7	17,3	16,5

W latach 2003–2008 czas trwania wypoczynku ulegał wahaniom, na ogół jednak był dłuższy niż w latach wcześniejszych. W dużej mierze wynika to ze zmiany podejścia badawczego i uwzględnienia (począwszy od 2003 roku) również krótszych wyjazdów.

Tabela 7

Ile dni w sumie trwał lub będzie trwał ten wypoczynek?	Odpowiedzi respondentów, którzy w danym roku wyjeżdżali (lub planują wyjazd) na co najmniej tygodniowy wypoczynek i podali liczbę dni										
	IX '98	IX '99	IX '00	IX '01	X '02	XI '03	XI '04	XI '05	XI '06	XI '07	XI '08
	w procentach										
Od 1 do 7 dni	20	25	22	29	18	25	30	36	30	29	33
Od 8 do 14 dni	54	47	50	41	52	28	29	26	33	31	31
Od 15 do 21 dni	12	14	13	12	16	16	19	18	18	20	18
Od 22 do 30 dni	9	7	8	10	8	18	14	10	10	11	10
Powyżej 30 dni	5	7	7	7	6	13	8	10	9	9	8
W obliczeniach pominięto respondentów, którzy wyjeżdżali, ale nie zadeklarowali liczby dni											

Opisując czas spędzony na wypoczynku poza miejscem zamieszkania uwzględnialiśmy dotychczas jedynie te osoby, które regenerowały swoje siły całkowicie zmieniając otoczenie. Tymczasem obraz wypoczynku Polaków kształtuje się znacznie mniej korzystnie, gdy w analizach uwzględniamy wszystkich badanych, a więc również tych, którzy w tym roku nigdzie nie wyjechali.

Tabela 8

Cechy społeczno-demograficzne	Średnia liczba dni spędzonych przez dorosłych na wypoczynku poza miejscem zamieszkania
OGÓŁEM (N=1045)	6,5
Wiek	
18–24lata	13,3
25–34	8,3
35–44	5,5
45–54	6,6
55–64	3,7
65 lat i więcej	2,7
Miejsce zamieszkania	
Wieś	2,6
Miasto do 20 tys. ludności	5,5
20–100 tys.	7,4
101–500 tys.	9,4
501 tys. i więcej	13,8
Wykształcenie	
Podstawowe	3,6
Zasadnicze zawodowe	2,5
Średnie	8,0
Wyższe	14,0
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)	
Kadra kierownicza i inteligencja	16,1
Pracownicy umysłowi niższego szczebla	11,4
Pracownicy fizyczno-umysłowi	5,5
Robotnicy wykwalifikowani	3,7
Robotnicy niewykwalifikowani	5,0
Rolnicy	0,5
Pracujący na własny rachunek poza rolnictwem	5,2
Bierni zawodowo	
Renciści	1,1
Emeryci	3,7
Uczniowie i studenci	21,6
Bezrobotni	2,0
Gospodynie domowe	2,8
Dochody na jedną osobę w rodzinie	
Do 500 zł	2,7
501–750 zł	5,2
751–1000 zł	6,1
1001–1500 zł	7,1
Powyżej 1500 zł	12,0
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego	
Złe	1,7
Średnie	5,5
Dobre	10,9

Okazuje się, że w skali całego społeczeństwa czas spędzony na wyjazdowym wypoczynku wynosi w tym roku średnio 6 i pół dnia (6,5)³. Oznacza to, że – podobnie jak w ostatnich pięciu latach – statystyczny dorosły Polak wypoczywał poza domem w sumie krócej niż tydzień. Trzeba przy tym zaznaczyć, że czas trwania wypoczynku w dużym stopniu zależał od cech położenia społecznego badanych. Im wyższa pozycja społeczno-zawodowa oraz finansowa i materialna respondentów, a także im większa miejscowość zamieszkania i młodszy wiek, tym dłuższy wypoczynek, a więc i większe szanse na regenerację sił fizycznych i psychicznych.

Dla przykładu: statystyczny przedstawiciel uczniów i studentów wypoczywał w ciągu roku poza domem w sumie trzy tygodnie, a przedstawiciel kadry kierowniczej i inteligencji – ponad dwa tygodnie. Średnio dwa tygodnie regenerowali swoje siły badani z wyższym wykształceniem, mieszkańcy ponadpółmilionowych miast oraz przedstawiciele ogółu młodzieży, a niewiele krócej – respondenci najlepiej sytuowani (o dochodach powyżej 1500 zł *per capita*), pracownicy umysłowi niższego szczebla, żyjący w dobrych warunkach materialnych. Natomiast badani najstarsi, najgorzej sytuowani (o dochodach poniżej 500 zł *per capita*), mieszkający na wsi wypoczywali w tym roku poza domem średnio zaledwie trzy dni, a żyjący w złych warunkach, bezrobotni, mający wykształcenie zasadnicze zawodowe – tylko dwa dni. Z kolei statystyczny rencista wypoczywał poza miejscem zamieszkania jeden dzień, a rolnik – pół dnia.

MIEJSCE WYPOCZYNKU

W tym roku, podobnie jak w ubiegłych latach, zdecydowana większość badanych, którym udało się wyjechać na dłużej lub krócej, wypoczywała w kraju. Grupa ta była jednak nieco mniejsza niż dotychczas (83%, od ubiegłego roku spadek o 4 punkty). Wyraźnie wzrósł natomiast odsetek osób wypoczywających za granicą (o 8 punktów). W tym roku pobyt poza krajem wybrała ponad jedna trzecia wyjeżdżających (35%), a więc znacznie więcej niż w ubiegłych latach.

³ Czas wypoczynku poza domem statystycznego dorosłego ulegał w ostatnich pięciu latach niewielkim wahaniom i wynosił średnio: 6,0 dni w 2003 roku, 5,4 – w 2004 roku, 6,4 – w 2005 roku, 5,3 – w 2006 roku i 5,9 w 2007 roku.

Tabela 9

Dokąd Pan(i) w tym roku wyjeżdżał(a) lub zamierza wyjechać na wypoczynek? Czy był to lub będzie wypoczynek:	Odsetki wskazań badanych, którzy wyjeżdżali lub planują wyjazd (według terminów badań)					
	XI '03 N=344	XI '04 N=341	XI '05 N=333	XI '06 N=341	XI '07 N=324	XI '08 N=420
– w kraju*	91	91	94	90	87	83
– za granicą*	27	23	19	26	27	35

*Kategorie te utworzono z odpowiedzi na pytania przedstawione w tabeli 10. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ część badanych wypoczywała zarówno w kraju, jak i za granicą

Krajowy wypoczynek najczęściej sprowadzał się do pobytu u rodziny, znajomych (40% wskazań) lub w prywatnej kwaterze (32%). Na wczasach, obozie lub zorganizowanej wycieczce wypoczywał co piąty wyjeżdżający (21%), co siódmy (14%) spędzał czas na własnej działce, a sześciu na stu (6%) regenerowało siły na wędrownicy, pod namiotem lub na kempingu. W tej dziedzinie niewiele się zmienia, trzeba jednak zaznaczyć, że w ostatnich trzech latach wyjeżdżający rzadziej wypoczywali u rodziny lub znajomych.

Zagraniczne wojaże to indywidualne (14% wskazań) lub zorganizowane wyjazdy turystyczne oraz pobyty u rodziny, znajomych (po 13%). Warto podkreślić, że w tym roku wyjeżdżający częściej niż w latach 2003–2007 gościli za granicą u rodziny lub znajomych (od ubiegłego roku wzrost o 5 punktów). W ostatnich dwóch latach częściej też korzystali ze zorganizowanych form wypoczynku za granicą.

Tabela 10

Dokąd Pan(i) w tym roku wyjeżdżał(a) lub zamierza wyjechać na wypoczynek? Czy był to lub będzie wypoczynek:	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy wyjeżdżali na jakikolwiek wypoczynek					
	XI '03 N=344	XI '04 N=341	XI '05 N=333	XI '06 N=341	XI '07 N=324	XI '08 N=420
w kraju*						
- u rodziny, znajomych	48	47	47	39	35	40
- na prywatnie wynajętej kwaterze, na letnisku	32	28	34	35	35	32
- na wczasach, obozie, zorganizowanej wycieczce	18	22	16	20	17	21
- na własnej działce, w domku letniskowym	15	14	13	11	12	14
- na polu namiotowym, kempingu lub wędrując	16	10	9	8	10	6
za granicą*						
- na indywidualnym wyjeździe turystycznym	15	12	11	14	11	14
- na wyjeździe turystycznym zorganizowanym przez biuro podróży	8	7	6	5	11	13
- u rodziny, znajomych, przyjaciół	9	6	5	9	8	13

* Część ankietowanych wskazała inne (nieokreślone) miejsca wypoczynku w kraju (13%) oraz za granicą (4%). Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci często deklarowali więcej niż jedną formę wyjazdu wypoczynkowego

Z korelacji odpowiedzi dotyczących krajowych i zagranicznych wyjazdów wynika, że większość wyjeżdżających wypoczywała tylko w kraju (63%, od ubiegłego roku spadek o 7 punktów), co piąty (20%, wzrost o 3 punkty) regenerował siły zarówno w kraju, jak i za granicą, a więcej niż co siódmy (15%, wzrost o 5 punktów) – tylko za granicą.

Tabela 11

Wyjazdy Polaków na wypoczynek	Odsetki wskazań badanych, którzy wyjeżdżali lub planują wyjazd (według terminów badań)					
	XI '03 N=344	XI '04 N=341	XI '05 N=333	XI '06 N=341	XI '07 N=324	XI '08 N=420
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko w kraju	71	76	80	71	70	63
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) zarówno w kraju, jak i za granicą	20	15	14	19	17	20
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko za granicą	7	8	5	7	10	15
Odpowiedzi niejednoznaczne	2	1	1	3	3	2

Pełniejszy obraz wypoczynku Polaków uzyskujemy uwzględniając w analizie wszystkich badanych, a więc nie tylko wyjeżdżających, ale również tych, którzy pozostają w domu.

Tabela 12

Wyjazdy Polaków na wypoczynek	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XI '03 N=1088	XI '04 N=988	XI '05 N=1026	XI '06 N=979	XI '07 N=863	XI '08 N=1045
	w procentach					
W ogóle nie wyjeżdżali i nie planują już żadnego wyjazdu	68	65	67	65	62	60
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko w kraju	22	26	26	25	26	25
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) zarówno w kraju, jak i za granicą	7	5	5	7	6	8
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko za granicą	2	3	2	2	4	6
Odpowiedzi niejednoznaczne	1	1	0	1	2	1

Przedstawiony wcześniej bilans wypoczynku Polaków, z którego wynika m.in., że w skali całego społeczeństwa 60% dorosłych pozostało w tym roku w domu, można uzupełnić o następujące informacje: co czwarty (25%) wypoczywał wyłącznie na wyjeździe krajowym, ośmiu na stu (8%) było zarówno w kraju, jak i za granicą, a sześciu na stu (6%) – tylko za granicą. Sumując, w kraju wypoczywał co trzeci dorosły (33%), a za granicą – co siódmy (14%, o 4 punkty więcej niż przed rokiem). Poniższa tabela ukazuje skalę społecznych różnicowań w tej dziedzinie.

Tabela 13

Cechy społeczno-demograficzne	Odsetki osób deklarujących, że w 2008 roku wyjeżdżali lub jeszcze zamierzają wyjechać na wypoczynek	
	w kraju	za granicę
OGÓLEM (N=1045)	33	14
Wiek		
18–24 lata	51	26
25–34	47	25
35–44	35	14
45–54	36	12
55–64	25	8
65 lat i więcej	11	3
Miejsce zamieszkania		
Wieś	18	7
Miasto do 20 tys. ludności	32	12
20–100 tys.	42	13
101–500 tys.	43	21
501 tys. i więcej	52	29
Wykształcenie		
Podstawowe	19	5
Zasadnicze zawodowe	20	6
Średnie	42	18
Wyższe	65	37
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)		
Kadra kierownicza i inteligencja	70	35
Pracownicy umysłowi niższego szczebla	64	29
Pracownicy fizyczno-umysłowi	31	21
Robotnicy wykwalifikowani	26	9
Robotnicy niewykwalifikowani	30	10
Rolnicy	11	1
Pracujący na własny rachunek poza rolnictwem	23	11
Bierni zawodowo		
Renciści	12	2
Emeryci	19	6
Uczniowie i studenci	69	36
Bezrobotni	15	5
Gospodynie domowe	33	7
Dochody na jedną osobę w rodzinie		
Do 500 zł	20	7
501–750 zł	29	7
751–1000 zł	31	10
1001–1500 zł	38	17
Powyżej 1500 zł	54	33
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego		
Złe	13	5
Średnie	30	11
Dobre	51	24

DLACZEGO POLACY NIE WYJEŹDZAJĄ NA WYPOCZYNEK?

Zdecydowana większość ankietowanych, którzy w tym roku nie wyjechali ani na dłuższy wypoczynek (co najmniej 7-dniowy), ani na krótszy niż tygodniowy, twierdzi, że głównym powodem pozostania w domu był brak pieniędzy⁴. Stosunkowo często też badani utrzymują, że nie muszą wyjeżdżać, ponieważ wypoczywają w miejscu zamieszkania lub nie mają czasu na wyjazdy. Mniej osób wskazuje na obowiązki domowe, konieczność zarobienia pieniędzy bądź przeszkody wynikające z wieku lub stanu zdrowia. Jeszcze rzadziej respondenci zapewnają, że nie odczuwają potrzeby wyjazdu albo mają obowiązki zawodowe. Najmniej osób uzasadnia pozostanie w domu brakiem urlopu lub koniecznością podjęcia dodatkowej pracy.

Tabela 14

Dlaczego nie wyjechał(a) Pan(i) i nie wyjedzie już w tym roku na wypoczynek co najmniej tygodniowy? Czy dlatego, że:	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na co najmniej tygodniowy wypoczynek					
	XI '03 N=838	XI '04 N=740	XI '05 N=801	XI '06 N=741	XI '07 N=617	XI '08 N=725
– nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	83	82	77	80	74	75
– wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	45	54	48	40	40	41
– nie ma Pan(i) czasu	27	31	33	31	36	37
– ma Pan(i) obowiązki domowe	29	36	32	30	31	28
– musi Pan(i) zarobić pieniądze	27	26	28	21	31	26
– nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	21	23	17	18	22	24
– nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	17	20	19	15	18	17
– ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	17	16	18	16	19	17
– nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	11	10	11	11	10	13
– musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	13	10	10	6	9	9

⁴ Potwierdza to przedstawiona wcześniej charakterystyka osób, które w tym roku w ogóle nie wyjeżdżały na wypoczynek.

Tabela 15

Dlaczego nie wyjechał(a) Pan(i) i nie wyjedzie już w tym roku na wypoczynek krótszy niż tygodniowy? Czy dlatego, że:	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na wypoczynek krótszy niż tygodniowy					
	XI '03 N=845	XI '04 N=757	XI '05 N=796	XI '06 N=757	XI '07 N=639	XI '08 N=736
– nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	81	79	76	76	71	72
– wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	40	49	43	37	36	37
– nie ma Pan(i) czasu	25	29	33	27	34	32
– ma Pan(i) obowiązki domowe	26	33	31	29	31	26
– nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	20	21	15	17	21	25
– musi Pan(i) zarobić pieniądze	23	25	25	19	28	20
– nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	18	20	17	17	22	18
– ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	16	17	18	15	19	15
– nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	11	12	12	11	11	13
– musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	10	8	9	5	9	10

Należy podkreślić, że choć lista uzasadnień jest dość długa, to z odpowiedzi na pytanie o najważniejszy powód pozostania w domu niezmiennie wynika, iż niemal wszystkie wymienione przyczyny, poza finansowymi, są mało istotne. Większość odpowiadających uznaje bowiem brak pieniędzy za najważniejszą przeszkodę (sporadycznie wskazując na konieczność ich zarobienia). Takie względy, jak: brak czasu czy urlopu, wiek lub stan zdrowia, obowiązki domowe bądź służbowe, mają decydujące znaczenie dla jednej trzeciej badanych. Natomiast niewiele osób (w przypadku wyjazdów dłuższych – 7%, a krótszych – 8%) wskazywało jako najważniejszy powód to, że nie odczuwa potrzeby wyjazdu lub wystarczająco wypoczywa w domu. Wynika z tego, że w odczuciu respondentów nie mają większego znaczenia wszelkie przeszkody pozafinansowe, a szczególnie bariery kulturowe (brak zwyczaju wyjeżdżania na wypoczynek). Warto jednak zauważyć, że względy finansowe, które ciągle wskazywane są jako najważniejsze, w ostatnich kilku latach nieco straciły na znaczeniu.

Tabela 16

Która z wymienionych przez Pana(ią) przyczyn jest, według Pana(i), najważniejsza?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na co najmniej tygodniowy wypoczynek					
	XI '03 N=838	XI '04 N=740	XI '05 N=801	XI '06 N=741	XI '07 N=617	XI '08 N=718
Nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	69	66	64	61	58	61
Nie ma Pan(i) czasu	7	6	9	9	11	10
Nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	9	10	6	11	10	10
Ma Pan(i) obowiązki domowe	3	5	5	7	7	4
Ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	4	3	3	2	4	4
Wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	2	3	4	4	2	4
Nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	3	3	4	3	3	3
Musi Pan(i) zarobić pieniądze	1	1	3	1	1	2
Nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	1	2	1	1	2	1
Musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	1	0	1	0	1	1
Trudno powiedzieć	0	1	0	1	1	0

Tabela 17

Która z wymienionych przez Pana(ią) przyczyn jest, według Pana(i), najważniejsza?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na wypoczynek krótszy niż tygodniowy					
	XI '03 N=845	XI '04 N=747	XI '05 N=796	XI '06 N=757	XI '07 N=639	XI '08 N=727
Nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	68	64	63	61	57	60
Nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	9	9	5	10	10	10
Nie ma Pan(i) czasu	7	5	8	8	11	9
Ma Pan(i) obowiązki domowe	3	5	6	6	5	5
Nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	4	5	5	5	5	4
Wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	2	3	4	3	2	4
Ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	3	4	4	3	5	3
Musi Pan(i) zarobić pieniądze	1	1	3	1	2	2
Nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	2	3	1	1	2	1
Musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	0	0	1	0	1	1
Trudno powiedzieć	1	1	0	2	1	0

W tym roku, podobnie jak w ubiegłym, Polacy mieli nieco większe niż w poprzednich latach możliwości wypoczynku – więcej osób wyjeżdżało w celach rekreacyjnych poza miejsce zamieszkania. Nadal jednak co najmniej tygodniowy pobyt poza domem był niedostępny dla większości dorosłych. Większość nie wyjeżdżała również na wypoczynek

krótszy niż 7-dniowy. W sumie trzy piąte dorosłych nie miało możliwości regeneracji sił psychicznych i fizycznych przez zmianę otoczenia. Za główny powód tego stanu rzeczy badani niezmiennie uznają brak pieniędzy.

Poza miejscem zamieszkania wypoczywało dwie piąte dorosłych Polaków, jednak dostęp do tego typu wypoczynku oraz długość jego trwania były bardzo silnie zróżnicowane społecznie. Nierówność szans w tej dziedzinie utrzymuje się w całym okresie objętym badaniami i wszystko wskazuje na to, że jest dziedziczona społecznie⁵.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

⁵ Zob. przypis 2.